

יותר נראה, שקִּסָּה אינה אלא מין מגבעת³⁷⁰, כפי שפירש בעל ספר המליצה³⁷¹: 'קוסיא בר טולא — כמין מגבעת על ראשי הקובע'. במשנת כלים הנ"ל מדובר אפוא במגבעת, שתפקידה למנוע חדירת המוץ או הנעורת לעיני זורי התבואה או מנפצי הפשתן, וכן להגן על עוברי הדרכים מפני להט השמש. במקרים אלה היתה הקִּסָּה, המגבעת בעלת שוליים ובית־קיבול, כמין 'קשוה'³⁷², ולכן היא מקבלת טומאה. לעומת זאת היתה הקִּסָּה של הנפחים והצבעים חסרת שוליים ובית־קיבול, ותפקידה היה לספוג את הזעה, ולכן נחשבה טהורה לעניין קבלת טומאה. גם 'קִּסָּה של שולחנות' היא כלי דומה שכפוחו על האוכל כדי להגן עליו³⁷³.

V. מוצרי הגורן

לאחר הִזְרִיָּה מתקבלים בגורן מוצרים שונים. המשל מציין את יחסי החשיבות שביניהם: 'התבן, הקש והמוץ מריבין זה עם זה. זה אומר: בשבילי נזרעה השדה, וזה אומר: בשבילי נזרעה השדה. אמרו החטים: המתינו עד שתבואו הגורן ואנו יודעים בשביל מה נזרעה השדה. באו לגורן, ויצא בעל השדה לזרותה: הלך לו המוץ ברוח; נטל את התבן והשליכו על הארץ, ונטל את הקש ושרפו; נטל את החטים ועשה אותן פִּרִי, כל שרואה אותן מנשקן'³⁷⁴. ממשל זה נמצאנו למדים, שמוצר הגורן החשוב ביותר הוא הדגן. התבן ראוי 'להשליך על הארץ' — כנראה להכנת טיט, או לזיבול. הקש משמש כחומר דלק, או ששורפים אותו בשדה; המוץ נטול כל ערך. המדרש, המציין את הירידה בפוריות הארץ, מעמיד זה־מול־זה את תוצרי הגורן השונים: 'שבראשונה היו אומרים: דגן ביהודה, ותבן בגליל, ומוץ בעבר הירדן. חזרו לומר: אין דגן ביהודה, ואין תבן בגליל, אלא מוץ; וכעבר הירדן — לא זה ולא זה'³⁷⁵. מכאן לפירוט תוצרי הגורן:

370 ר' השערת העורך במילון בן־יהודה, ע' קסיה, שמא יש לקשר קסיה עם casis שהוראתו ברומית קובע או רשת.

371 במהדורת באכר, עמ' 34, ור' הערת אפשטיין לפיה"ג, עמ' 46.

372 כפירוש הגאון. ועיין הערת אפשטיין, שם, עמ' 129. על המוץ החודר לבין שערות הזורה, עיין בראשית רבה סה, טו.

373 כפירוש הרמב"ם והר"ש למשנת מכשירין שם.

374 כך הנוסח בבראשית רבה פג, ה. כד בדפוס שלפנינו (ובשינויים קלים בשיר השירים רבה לפ"ז ג), בבראשית רבה כ"ל (עיין מהדורת טהעאודאר — אלבעק, עמ' 1000, ושם צוינו מקורות נוספים) הנוסח הוא: 'החטים והתבן והקש מדיינים אלו עם אלו' וכו' כיון שהגיעה עם הגורן התחיל בעל השדה נוטל את הקש ושרפו ואת התבן ומפזרו וכו'. ושם בכ"פ: 'ואת התבן ונותנו בטיט'. בפסיקתא רבתי פ"י (מהד' באבער לו ע"א) לא הוזכר גורלו של התבן, כי אם: 'מכניסין את הקש לאור וזורין את המוץ'. בדרשה שלפני כן (שם לה ע"ב; ועיין הערת באבער על הנוסחאות במקבילות): 'את הזבל מכניסין לאשפה; להיכן הוא זורה את התבן? — לרוח' (נראה שצ"ל: 'את המוץ' במקום 'את התבן'). ולהלן: 'מה עושים לקש? — מציפין אותו למים' (כנראה להתקנת לבנים). בירור המשמעויות השונות של נוסחאות אלה — ר' להלן בדיון על קש, תבן ומוץ.

375 אבות דר' נתן ספכ"ז. שכטר מציע לגרוס: 'אין דגן ביהודה [אלא תבן] על־פי ההמשך: 'אין תבן בגליל — אלא מוץ'.